

بررسی جرم جاسوسی در حقوق بین الملل و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح

رحمان هدایتی چنانی^۱

^۱ نویسنده، مؤلف و پژوهشگر در زمینه حقوق و فارغ التحصیل از دانشگاه های آزاد اسلامی واحد لاهیجان - پیام نور و دانشگاه امام علی (ع) تهران

چکیده

از دیدگاه اسلام امر تجسس و تفتیش از جمله موارد حساسی است که در برخی از امور انجام آن حرام مؤکد و در مواردی هم واجب است. جرایم در یک تقسیم بندی به جرایم علیه امنیت؛ جرایم علیه اشخاص و جرایم علیه اموال تقسیم می شود. جرم جاسوسی از جمله جرایمی است که تحت عنوان جرایم علیه امنیت مورد بررسی قرار می گیرد. جرم جاسوسی در قوانین تعریف نشده است ولی مصادیق جرم جاسوسی از سال ۱۳۰۴ وارد قوانین جزایی اسلام شده است. جرم جاسوسی سابقه دیرینه همزاد با بشر دارد؛ کشورهای مختلف جهان؛ این جرم را در مجموعه قوانین جزایی خود؛ مصوب کرده اند و معمولاً مجازات های سنگینی را برای مرتکبان مقرر داشته اند. جرایم علیه امنیت از جمله جرایم فراملی است. در جمهوری اسلامی ایران ضمن ذکر مصادیق جرم جاسوسی در قانون مجازات اسلامی؛ مصادیق جرم جاسوسی و مجازات آن در خصوص نظامیان؛ در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۰۹ در ماده ۲۴ آن پیش بینی شده است. باتوجه به اینکه جاسوسی یک جرم فراملی و فرامرزی است که طی آن اخبار و اطلاعات طبق بندی شده در اختیار کشور؛ یا کشورهای دیگر قرار می گیرد؛ از این رو؛ برخی معاهدات و کنوانسیون های بین المللی به مقوله جاسوسی پرداخته و موضوع جاسوسی به عنوان یکی از موضوعات حقوق بین الملل مطرح است. از آنجایی که در قانون مجازات اسلامی و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح جرمی تحت عنوان خیانت به کشور ملاحظه نمی گردد، لذا به نظر می رسد که جرم جاسوسی و خیانت به کشور به تفکیک باید در قوانین تبیین و جرم انگاری گردد و از یکدیگر متمایز شود. حسب آنکه به نظر می رسد ۸۰ درصد اطلاعات جاسوسان از اطلاعات آشکار و ۲۰ درصد از اطلاعات پنهان است، لذا مسئولین امنیتی و اطلاعاتی کشور باید رصد لازم در خصوص نشت اطلاعات و جلوگیری از سوء استفاده رسانه ها و مطبوعات و فضای مجازی در پرتو آزادی دسترسی به اطلاعات را داشته باشند.

واژه های کلیدی: جاسوس، قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، حقوق بین الملل، سازمان قضایی نیروهای مسلح، نشت اطلاعات